

GEORGE

ORWELL

Zvieracia
farma

ZVIERACIA FARMA

George Orwell

ZVIERACIA
FARMA

Z angličtiny preložil
MILOŠ RUPPELDT

slovar

Copyright © The Estate of late Sonia Brownell Orwell
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 1998, 2001, 2007, 2013
Translation © Miloš Ruppeltdt 1998, 2001, 2007, 2013

ISBN 978-80-556-1084-9

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

I

Pán Jones, majiteľ Panskej farmy, pozatváral na noc kúrín, bol však taký opitý, že zabudol privrieť aj otvory na dvierkach. V tancujúcom svetelnom pruhu lampáša sa širokým krokom pretackal cez dvor, pri zadnom vchode skopol z nôh čižmy, zo suda v komore si načapoval posledný pohár piva a zamieril hore rovno do postele, kde už chrápala pani Jonesová.

Len čo v spálni zhaslo svetlo, vo všetkých hospodárskych budovách nastala hotová trma-vrma. Už cez deň sa začalo povrávať, že starému kancovi Majorovi, nositeľovi výstavného vyznamenania, sa minulú noc prisnil zvláštny sen, s ktorým sa chcel zveriť ostatným zvieratám. Dohoda znela, že sa všetky zídu vo veľkej stodole, hneď ako sa pán Jones odprace. Starý Major (tak ho volali, hoci vystavovali ho pod menom Willigdonský krásavec) požíval na farme takú veľkú úctu, že každé bolo ochotné obetovať hodinku spánku, len aby si vypočulo, čo sa im Major chystá povedať.

Na konci veľkej stodoly sa už na akomsi vyvýšenom pódii na slame pod lampášom, ktorý visel z trámu, usalašil Major. Mál dvanásť rokov a v poslednom čase riadne pribral, no ešte vždy vyzeral majestátne, pôsobil múdro a priateľsky, hoci nemal osekané kly. Onedlho

sa začali schádzať ostatné zvieratá a pohodlne si vyáren-
dovali svoje miestečka, každé podľa gusta. Prvé prišli tri
psy – Cinta, Ďuska a Lapaj, a po nich prasatá, ktoré sa
rozložili na slame rovno pod tribúnou. Sliedky sa usadi-
li na podobločniciach, holuby vyleteli na trámy krovu,
ovce a kravy si ľahli hneď za prasce a začali prežúvať.
Boxer a Ďateľinka, dva ťažné kone, prišli spolu, kráčali
pomaly a veľmi opatrne našlapovali zarastenými kopyta-
mi, aby nedajbože neublížili nejakému menšiemu zvie-
ratku ukrytému v slame. Ďateľinka bola statná, materin-
sky pôsobiaca kobyľa, v približne strednom veku, no
po štvrtom žriebäti sa jej viac nepodarilo udržať si po-
stavu. Boxer bol obrovské zverisko, len-len že sa zmes-
til do dverí maštale, oplýval takou silou ako ktorékoľ-
vek dva kone dovedna. Biely pás na nose mu pridával
tak trochu nasprostastý výraz; výnimočnou inteligenciou
veru nevynikal, no zvieratá si ho vážili pre jeho zásado-
vosť a úžasnú húževnatosť. Hneď po koňoch prišla bie-
la hus Muriela a somár Benjamín. Benjamín bol najstar-
ší a najmrzutejší obyvateľ farmy. Veľa toho nenahovoril,
no keď sa ozval, obyčajne brýzgol dajakú cynickú po-
známku – napríklad, že Boh ho obdaril chvostom, aby
mohol odháňať muchy, ale on by bol radšej, keby ne-
bolo ani chvosta, ani múch. Jediný spomedzi všetkých
zvierat na farme sa nikdy nezasmial. Vraj sa niet čomu
smiať, odpovedal, keď sa ho pýtali na príčinu. Boxero-
vi bol však veľmi oddaný, hoci sa k tomu verejne ne-
hlásil; obyčajne vedno trávievali nedele v malej ohrade
za sadom, zboku na seba zazerali a neprehodili pritom
ani slova.

Len čo sa oba kone zložili, vpochodoval krdel' káčat,
ktoré stratili mamu, tíško pípali a pobehovali hore-dolu,
hľadali si miestečko, kde by ich nikto nepristúpil. Ďate-

linka im veľkou prednou nohou urobila akúsi ohradu, kačiatka sa v nej zahniezdili a okamžite zaspali. Neskôr afektovane došla pochabá parádnica biela kobyly Moly, ktorá ťahala bričku pána Jonesa a koketne prežúvala kocku cukru. Zaujala miesto hneď vpredu a začala zvodne pohadzovať hrivou dúfajúc, že upúta pozornosť červenými stuhami, ktorými ju mala poprepletanú. Posledná zo všetkých prišla mačka, najprv sa ako obyčajne poobzerala po teplúčkem miestečku, až sa nakoniec vlačila medzi Boxera a Ďatelinku; tam si spokojne priadla počas celého Majorovho prejavu, a nepočula z neho ani slova.

Boli tu teda všetky zvieratá okrem Mojžiša, zdomáčeného havrana, ktorý spal na bidielku pri zadnom vchode. Keď Major videl, že sa všetci pohodlne uvelebili a netrepežlivo čakajú, zakrochkal si a začal:

„Druhovia, už ste počuli, že dnes v noci sa mi prisnil čudný sen. Ale k nemu sa vrátim neskôr. Najprv vám poviem niečo iné. Myslím, druhovia, že už medzi vami nebudem dlho, ale skôr ako zomriem, považujem si za povinnosť podeliť sa s vami o múdrosť, ktorú som za svojho života nadobudol. Som starý, dlho som sám ležal v chlieve, a tak som mal dosť času premýšľať o živote; nuž a dovoľm si tvrdiť, že ho dnes chápem lepšie než ktorékoľvek iné zviera. A práve o tom chcem s vami hovoriť.

Druhovia, čo je podstatou života nás, zvierat? Povedzme to otvorene: náš život je biedny a krátky, samá lopota. Narodíme sa, dostávame iba toľko potravy, aby sme nezdochli, a tie, ktoré sú na to určené, musia ešte aj drieť do posledného zvyšku síl ako otroci; no len čo prestávame byť užitočné, ohavne kruto nás zabíjajú. Po roku života nijaké zviera v Anglicku nevie, čo je

to šťastie alebo oddych. Nijaké zvieratá v Anglicku nie je slobodné. Život zvieratá je len utrpenie a otročina; taká je pravda.

Vari je to dané zákonmi prírody? Je to preto, lebo naša zem je taká chudobná, že nemôže zaručiť slušnú existenciu všetkým, čo na nej žijú? Nie, druhovia, tisíckrát nie! Anglická zem je úrodná, podnebie dobré, pôda schopná poskytnúť hojnosť potravy oveľa väčšiemu množstvu zvierat, ako na nej žije teraz. Už len táto naša farma by uživila tucet koní, dvadsať kráv, sto oviec – a všetci by si žili v pohodlí a dôstojne, tak ako si to teraz nikto z nás nevie ani predstaviť. Prečo teda stále trpíme v takýchto mizerných podmienkach? Pretože takmer všetko, čo svojou prácou vyprodukuje, nám kradnú ľudia. Tu, druhovia, tu je odpoveď na všetky naše problémy. Sú zhrnuté v jednom jedinom slovíčku – ČLOVEK. Človek je jediným naším skutočným nepriateľom. Odstráňme Človeka a navždy sa zbavíme základnej prapríčiny hladu a nadpráce.

Človek je jediný tvor, ktorý len konzumuje, a neprodukuje. Nedáva mlieko, neznáša vajcia, je prislabý, aby ťahal pluh, nevie utekať tak rýchlo, aby chytal zajace. A napriek tomu je pánom všetkých zvierat. Zapriahol ich do práce a vracia im len minimum, aby nescapali od hladu, a zvyšok si necháva pre seba. My obrábame zem, náš trus ju zúrodňuje, a napriek tomu nikto z nás nevlastní nič okrem svojej holej kože. Vy, kravy, ktoré ste tu predo mnou, koľko tisíc litrov mlieka ste vydali za posledný rok? A čo sa stalo s mliekom, ktoré malo prispievať k zdravému rastu vašich teliat? Do poslednej kvapky šlo dolu hrdlom našich nepriateľov. A vy, sliepky, koľko vajec ste zniesli za tento posledný rok a z koľkých sa vyliahli kuriatka? Celý ten rozdiel putoval na trh

a pán Jones a jeho ľudia na nich zarobili. Kde sú tie štyri žriebätká, Ďatelinka, ktoré si priviedla na svet a mali by ti byť oporou a radosťou v starobe? Všetky ich predali, len čo dovŕšili rok – už nikdy neuvidíš ani jedno. Čo si si vyslúžila za štyri pôrody a za všetku tú lopotu na poli, čo okrem úbohých prídelov jedla a miesta v maštali?

A ešte ani tie biedne životy nám nedožičia prirodzene dožiť do konca. Ja osobne sa nemôžem veľmi sťažovať, pretože patrím k tým šťastnejším. Mám dvanásť rokov a splodil som vyše štyristo detí. Normálny život prasaťa. Ale nijaké zviera nakoniec neunikne krutému nožu. Každý z vás, mladých bravov, čo sedíte predou mnou, bude do roka ryčať na bitútku. Táto hrôza nás nevyhnutne čaká všetkých – kravy, prasce, ovce. Ani kone a psy nemajú lepší osud. Hneď v ten deň, keď ti ochabnú svaly, Boxer, keď stratíš svoju povestnú silu, pošle ťa Jones ku konskému mäsiarovi, ktorý ti podreže hrdlo a uvarí ťa pre poľovníckych psov. A pokiaľ ide o psy, keď zostarnú a vypadajú im zuby, Jones im priviaže na krk tehlu a hodí ich do najbližšieho rybníka.

Či nie je nad slnko jasnejšie, druhovia, že všetko naše zlo pochádza z tyranie páchanej ľudským pokolením? Zbavme sa človeka a výsledky našej práce budú patriť nám. Za noc by sme sa mohli stať bohatými a slobodnými. Čo teda pre to musíme urobiť? Pracovať dňom i nocou, telom i dušou na zvrhnutí človeka! To je moje poslanstvo, druhovia: VZBURA! Nevie, kedy k nej dôjde, možno to bude o týždeň, možno o sto rokov, ale akože mám slamu pod nohami, viem, že skôr či neskôr spravodlivosť musí prísť. Zamyslite sa, druhovia, venujte tomu aspoň zvyšok svojho krátkeho života! A predovšetkým odkážte toto moje poslanstvo ďalším generáciám, tým, čo dovedú náš zápas do víťazného konca.

A nezabudnite, druhovia, vaše rozhodnutie musí byť nezvratné. Nesmiete sa dať obalamutiť. Nikdy neverte, ak vám budú nahovárať, že ľudia a zvieratá majú spoločné záujmy, že blahobyt jedných je aj blahobytom druhých. To všetko sú klamstvá. Človek slúži výlučne svojim záujmom! A medzi nami zvieratami nech prekvitá dokonalá súdržnosť, neochvejné priateľstvo v spoločnom boji. Všetci ľudia sú nepriatelia. Všetky zvieratá sú si druhmi.“

V tej chvíli nastal úžasný rozruch. Počas Majorovho prejavu sa štyri veľké potkany vykradli z dier, sadli si na zadné a počúvali. Zrazu ich zbadali psy a potkany sa zachránili len bleskovým útekom. Major zdvihol paprču, aby si vynútil ticho.

„Druhovia,“ povedal, „je tu jeden bod, ktorý si musíme vyjasniť. Sú divé zvieratá, napríklad zajace a potkany, naši priatelia, alebo nepriatelia? Hlasujme. Navrhujem tomuto zhromaždeniu zaujať stanovisko k spomenutej otázke! Sú potkany priatelia?“

Hlasovanie prebehlo okamžite a účastníci sa prevažnou väčšinou zhodli na tom, že potkany sú im druhmi. Len štyria boli proti – tri psy a mačka, ktorá, ako sa neskôr ukázalo, hlasovala za aj proti. Major pokračoval:

„Už len krátko. Chcem iba zopakovať: nikdy nezabúdajte na svoju povinnosť nenávidieť človeka a všetky jeho maniere. Každý, kto chodí na dvoch nohách, je nepriateľ. Kto chodí na štyroch nohách alebo má krídla, je priateľ. A nezabúdajme, že v zápase s človekom nesmieme prevziať jeho spôsoby. Aj keď si ho podmaníme, nesmieme prijať jeho zvyky. Nijaké zviera nikdy nesmie bývať v dome alebo spať v posteli, obliekať sa, požívať alkohol, fajčiť, dotýkať sa peňazí alebo zaoberať

sa obchodom. Všetky ľudské zvyky sú zlo. A čo je najdôležitejšie, nijaké zviera nikdy nesmie tyranizovať príslušníka svojej rasy. Slabí či silní, múdri či hlúpi, všetci sme si bratia. Nijaké zviera nikdy nesmie zabiť iné zviera. Všetky zvieratá sú si rovné.

A teraz vám, druhovia, porozprávam, čo sa mi snívало predošlej noci. Ťažko ten sen opísať. Bol to sen o Zemi, z ktorej zmizol človek. To mi ale pripomenulo čosi, na čo som už dávno zabudol. Pred mnohými rokmi, keď som bol ešte malý bravček, moja matka si s inými prasnicami spievala starú pesničku, z ktorej poznali iba melódiu a prvé tri slová. Ako mláďa som ten nápev vedel, ale časom mi vyfučal z hlavy. No včera v noci sa mi vo sne opäť vynoril. A čo je dôležité, vynorili sa mi aj slová piesne, ktoré zvieratá kedysi dávno spievali a ktoré potom na dlhé generácie upadli do zabudnutia. Zaspievam vám tú pieseň, druhovia. Som už starý a mám chrapľavý hlas, ale keď vás naučím melódiu, zaspievajte si ju samé. Volá sa *Zvery Anglicka*.“

Starý Major si odkrochkal a začal spievať. Ako povedal, hlas mal vskutku chrapľavý, ale spieval celkom dobre. Bola to nákazlivá melódia, niečo medzi Aničkou dušičkou a Kukurukuku. Slová zneli:

Zvery Anglicka aj Írska,
zvery všetkých klím a rás –
zvest' vám nesiem o tých zlatých časoch,
ktoré prídu raz!

Tyran človek z trónu
zvrhnutý raz navždycky –
len zvieratá budú šliapať
na plodný íl anglický.

Zbavíme sa krúžkov v nose,
ostrôh, podkov, postroja.
Kruté biče nás už nikdy
nevyrušia z pokoja.

Zbohatneme nevidane:
ďatelina, ovos, raž,
slama, fazuľa a repa...
ba aj jačmeň bude náš!

Vzplanú zore nad anglické role,
čiroť vstúpi do vody,
slastné budú viať i vánky
v ten deň našej slobody!

O ten deň sa treba snažiť,
nielen prosiť nebesá!
Za slobodu, kravy, kone,
husi, morcky, spojte sa!

Zvery Anglicka aj Írska,
zvery všetkých klím a rás,
šírte správu o tých zlatých
časoch, ktoré prídu raz!

Pieseň strhla zvieratá do úplného vytrženia. Ako sa chýlila ku koncu, pridávali sa k Majorovi. Dokonca aj tie najhlúpejšie pochytili melódiu a niekoľko slov, a čo šikovnejšie, ako prasatá a psy, ju o chvíľu vedeli celú naspamäť. A potom, po niekoľkých cvičných pokusoch, celá farma burácala *Zvermi Anglicka* v úžasnej harmónii. Kravy ju bučali, psy zavýjali, ovce bľáčali, kačice kvákali. Boli pesničkou také nadšené, že si ju zaspievali

päť ráz za sebou; a možno by ju spievali až do rána, keby ich nevyrušili.

Žiaľ, na ten hurhaj sa zobudil pán Jones, ktorý vyskočil z postele presvedčený, že do dvora vtrhla líška. Schmatol pušku, ktorá vždy stála opretá v rohu spálne, a do tmy vypálil nábojnicu číslo šesť. Broky sa zaryli do steny stodoly a zhromaždenie sa náhle skončilo. Všetci sa rozpýchli na miesta, kde spávali. Vtáky vyskočili na bidlá, ostatné zvieratá sa uložili do slamy a o chvíľu celá farma spala.